

Eettinen kipu ja riski

**Kulttuuritieteellinen
kuulokulma**

Helmi Järviluoma

Tieteiden talo 6.10.2008

Oma tausta

- etnometodologinen etnografia
- etnomusikologia
- musiikkisosiologia
- yli 20 vuotta metodologiaopettajana
 - etnografisen tutk. etiikkaa osana sitä

Yliopistomaailma muutosprosessissa

- päätöksentekoa siirretään ruohonjuuritason asiantuntijoilta hierarkiassa ylöspäin
- arvointikulttuurin esiinmarssi, ks. esim. Cambridgen antropologi Margaret Strathernin kirja *Audit Cultures* (2002)
- ensivaikutelma: Suomeen ei saisi päätäpahkaa kopioida järjestelmää, joka ei ole toiminut muuallakaan

Juuret 1980-luvulta

- kulttuuritieteissä tutkimuseettisten keskustelujen vyöryn aiheutti representaation kriisi ja kirjallinen käänne 1980-luvulla
 - erit. antropologia, vanavedessä muut kulttuuritieteet, mm. etnomusikologia

Humanistisen tutkimuksen ”harmittomuus”

- humanistitutkijan kuva harmittomana, korkeintaan vähän hölmönä
- anonymisoimista suurempana ongelmana vielä 1970-luv. pidettiin sitä, että tutkittavat saavat kunnian sanomisistaan
- anonymisointi ei vieläkään yksiselitteisesti hyvä, vrt. tuore Etnografia metodologiana

Naamioimisen ongelmallisuus

- Tarja Kankkusen *Monimediaisuuden äärellä* (Lappalainen et al., Etnografia metodologiana 2007):
 - ♦ yksioikoisten eettiset ratkaisut ongelmallisia
 - ♦ Kouluetnografian käytäntö: videoissa esiint. kasvot tehdään tunnistamattomiksi
 - ♦ haaste:
 - lasten äänet, ruumiit, kasvot, identiteetit, kokemukset ja osallistuminen jätetään pois – luodaan vain aikuisille tarkoitettu tila (Amanda Coffey)

Tekijänoikeuksista repatriisaatioon

- ranskalainen etnomusikologi Hugo Zemp ja 'Pygmy lullaby'.
- lue lisää Steven Feld: *A Sweet lullaby for world music*
(<http://publicculture.dukejournals.org/cgi/reprint/12/1/145>)
- David Akin ja repatriisaation haaste
 - kenelle antropologin perintö kuuluu?
 - hyvää tarkoittavakin antropologi voi aiheuttaa kiistoja

Mitä tästä opimme?

- ennakkoarviointi ei voi korvata perusteellista tutkijankoulutusta & tutkijan ammattitaitoon liittyvän tilanteentajun kehittämistä
- Kuva: AEC-projektin arkisto

- eettiset haasteet
 - ◆ paitsi tutkimusalaan liittyviä myös tilannekohtaisia (vrt. Badiou: tilanteeseen liittyvä etiikka)
 - ◆ ruohonjuuritason tutkijoilla paras tieto omien alojensa eettisistä riskeistä
 - ◆ seuraavat aikaansa, toimijuutta eettisyyden suhteen ei kannata tehdä merkityksettömäksi

Eettinen jälkiarviointi?

- todella hyödyllistä: tutkimusten avoin eettinen jälkiarviointi
- kokemusten kerääminen tiedeyhteisöjen kehittämiseksi

Todellinen riski

- aiheiden ja metodien sensuuri
- etnografian ja kenttätutkimuksen vähentäminen eettisten haasteiden tai tehokkuus- ja tuloksellisuusajattelun nimissä

Kuva: AEC-projektin arkisto